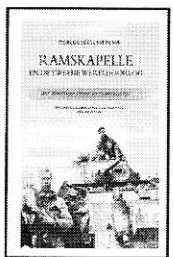
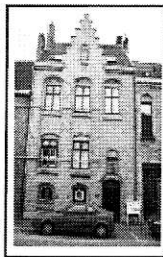
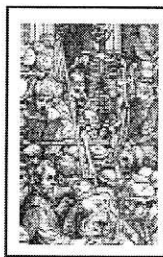

Elck zegg'het voorts

Nieuwpoortse archiefkrant

Verschijnt viermaandelijks - jaargang 2 - nr.1 - november 2009

Editoriaal

Met onze 2de jaargang zullen wij de ingeslagen weg blijven volgen. Onze bijna 500 correspondenten kunnen rekenen op originele berichtgeving, over het patrimonium van onze stad. Wij blijven putten uit onze eigen verzamelde bronnen en kiezen 'nieuwe' berichten uit.

Van Roger Dansercoer hebben we nog klaargemaakte stukken gevonden in zijn nagelaten documentatie.

Hij ontdekte een spoor, in Engeland, van de laatste prior uit het kartuizerklooster, dat te Nieuwpoort stond tot in de 18e eeuw.

Zijn artikel over de gezondheidszorg in de 19e eeuw, kon hij illustreren met advertenties voor remedies, uit de liberaalgezinde krant "De Stad Nieuport" die toen wekelijks verscheen.

Honoré Boydens vond verscheidene merkwaardige details bij getuigenissen van de Bretoense soldaten, die Nieuwpoort hebben helpen verdedigen en waarvan té veel het leven hebben gelaten.

Friede Lox brengt het ontstaan van het Prins Mauritspark in herinnering.

Zij is, samen met ons, spijtig dat de "gevangenis" van Nieuwpoort niet bij de beschermde monumenten is gerekend, en zelfs niet op de lijst staat om daarvoor in aanmerking te komen.

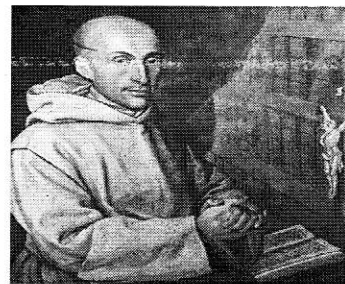
Wij vonden aanvullende bewijzen van een beroemd persoon, die vanuit Nieuwpoort opgeklommen is, in de diplomatie te midden van de Europese vorsten uit de 16e eeuw : Corneel de Schepper.

In de stedelijke bibliotheek, de Keure, loopt een tentoonstelling over een lokale kunstenaar uit vorige eeuw: Emile Ollevier. De bibliothecaresse Evelyn De Pauw bericht ons uitvoerig over deze voormalige stadsgenoot.

G. Demerre

Geschiedenis

De laatste Prior te Nieuwpoort

Franciscus Williams
(1729-1797)

Deze kloosterling werd op 25 augustus 1729 in Holywell (Wales) geboren als Joseph Williams, zoon van Thomas en Elisabeth Monington. Hij kwam naar Nieuwpoort en legde op 13 oktober 1759 zijn kloostergeloften af in het Kartuizerklooster, op de hoek van de Kokstraat-west en de Langestraat.

Deze orde was in 1084 gesticht door de H. Bruno van Keulen (1035-1101) te Cartusia, een plaats die nu beter bekend is als La Chartreuse bij Grenoble. De orde had aanvankelijk geen bepaalde regel, maar nam in 1142 de eerste statuten aan, naar de voorschriften van Benedictus van Nursia (480-547).

In de eerste helft van de 16de eeuw waren er in Engeland negen kartuizerkloosters. Naar aanleiding van de scheuring in de anglicaanse kerk, maar ook de zware druk vanwege de presbyterianen, ontstonden allerlei complotten en weken de kartuizers omstreeks 1559 uit naar het vasteland.

Zo'n Engelse communauteit kwam eerst terecht in "Genadedal" in Sint Kruis, maar dat was voorlopig. Ze verplaatsten zich regelmatig in diverse richtingen. Een groep had zich in Mechelen gevestigd met als overste Thomas Hallowes.

Hij kocht in 1626 te Nieuwpoort een domein met

aanpalende percelen en bouwde er een klooster. De vestiging begon met elf monniken. Aanvankelijk kregen ze een jaarlijkse toelage van de Spaanse kroon, maar die werd afgeschaft in 1631. Toen begonnen ze zielemissen op te dragen tegen betaling.

De Nieuwpoortse visserij speelde een niet onbelangrijke rol in die 17de eeuw en niet zelden hadden de kartuizers een bemiddelende rol met de Engelsen. Daardoor bekwamen ze het voorrecht om een portie vis op te halen bij elke binnenvarende vissersboot. Zelfs onder de beruchte Cromwell kregen de Nieuwpoortse vissers, samen met de Blankenbergse, visrechten in Engelse wateren. In 1666 kocht het klooster zelf een vissersboot "Sint Bruno" die over speciale beschermingsbrieven beschikte.

In 1735 bouwden ze een grote arduinen poort, die naar het westen een deel van de Langestraat afsloot, met als opschrift "*Carthusia Jesu de Betleem Shene*". Sheen was de laatste plaats bij Londen, waar ze verbleven vóór hun emigratie.

Amper één jaar na zijn kloostergeloften, op 20 september 1760 werd Williams, samen met o.a. Theodoor Mann, tot priester gewijd. Deze laatste werd op 6 juni 1764 prior en Williams was zijn rechterhand als vicaris. Toen dom Mann vertrok in 1777, als leek in overheidsdienst, werd Williams prior te Nieuwpoort.

De communautiteit werd regelmatig aangevuld met uitsluitend Engelse kloosterlingen. Omdat ze met een regelmaat stierven, keek men af en toe uit om te verhuizen. Het kwam er nooit van.

In 1783 schafte Jozef II, keizer van Oostenrijk, vele contemplatieve kloosters af. De kartuizers probeerden nog even aan te tonen dat ze nuttig waren om onderwijs te verschaffen. Het mocht niet baten, want in juni 1783 vertrokken de laatste drie monniken met hun prior.

Zij kregen onderdak te Leuven bij de augustijnernonnen en vluchtten definitief in 1794 naar aanleiding van de Franse bezetting en dito troebelen.

De prior ging bij zijn nicht Mary Williams wonen in Little Malvern Court. Hij zou er overlijden op 2 januari 1797. Daar hangt nu nog een portret van hem, uit 1771, door Noël de Paris geschilderd.

+ R. Dansercoer

Ziek zijn op het einde van de 19de eeuw

In de 19de eeuw verkeerde de geneeskunde nog in een primitief stadium en stond de artsenopleiding in haar kinderschoenen. Er was toen minder 'genees-

kunde' en veeleer 'geneeskunst'. Wonderdokters en andere kwakzalvers verleidden vaak de vele, goedgelovige zielen. Die wonderdokters en kwakzalvers gingen soms, net als bedelaars, van deur tot deur, luisterden naar de klachten van de bewoners, mompelden daarna iets dat op Latijn moest lijken en prezen dan hun zogenaamde ideale geneesmiddel aan. Ze hadden zalfjes, pillen en purgeermiddelen bij, wisten raad voor elke ziekte en verkochten aan de lopende band. Of ze resultaat hadden, dat was een andere zaak.

Toen kon een barbier een aderlating doen en op elke kermis was er een olijkerd die kiezen trok, meestal slechte maar soms wel eens goede. Het waren Duitse genezers die een mengsel verkochten van zwarte kruiden, dat gold als de remedie tegen de meest verschillende ziekten. Wie pijn leed moest jeneverolie slikken en verder was er insectenpoeder, likdoornpleisters en anti-schurftzalf, zeer gegeerd bij het publiek.

Het merendeel van de mensen was bijgelovig en dikwijls brachten doodgewone huismiddeltjes van grootmoeder soelaas bij kleine aandoeningen of ziekten. De inname van kruiden of andere producten, opgelost in water of in alcohol, was soms al voldoende voor een genezing.

Men wendde dikwijls middeltjes aan waarbij de moderne mens soms meelijdend het hoofd schudt en zich afvraagt hoe zoiets mogelijk was. Tegen nierstenen bijvoorbeeld moest men hoofdhuizen inslikken en voor zweren, abcessen en zwellingen op de huid was het opleggen van spinnenwebben een probaat middel om daarvan af te geraken. Tegen tering diende men ezellenmelk te drinken en zo kan men doorgaan met de opsomming van andere middeltjes veelal afkomstig van oudere mensen die al dan niet efficiënte zalfjes en pilletjes aangeprezen.

Niet enkel oudere mensen, dikwijls familieleden van de zieke, gaven raad bij diverse kwalen maar ook in de pers verschenen advertenties die de aandacht van de lezers trokken en de genezing van ziekten beloofden. Vanzelfsprekend waren de advertenties betaald door de uitvinders of de verkopers van die geneesmiddelen. Om die wondermiddelen te bekomen was de tussenkomst van een arts of een apotheker allerminst vereist. Geneesmiddelenvoorschriften zoals vandaag bestonden nog niet en apothekers en drogisten verkochten om het even wat zonder enige controle of wat dan ook. Dikwijls volstond een klein briefje aan het adres van de wonderdokter om het geneesmiddel thuis besteld te krijgen.

Suer H.A.G. , Het dagelijkse leven van onze voorouders in de 19de eeuw, Utrecht/Antwerpen, 1961.

Hoe bleef men gezond op het einde van de 19de eeuw?

Enkele voorbeelden van advertenties uit krantenartikels die op het einde van de 19de eeuw verschenen en die hulpmiddelen aanraadden voor al wie aan bepaalde ziekten leed.

-Een advertentie voor hop-bitter kwam zeer vaak voor. Hop-bitter was een geneesmiddel voor al wie aan zijn ziekbed gekluisterd was, zich zwak en ontmoedigd voelde, afgemat was, een overladen maag had of aan bloedarmoede leed, maar ook tegen vele kwalen kon hop-bitter eveneens gebruikt worden.

Een dame schreef dat ze al vele jaren aan maagkrampen leed, alles geprobeerd had, steeds zonder succes, maar dat hop-bitter haar helemaal genezen had.

-Zwitserse pillen bleken een afdoend middel tegen alle winterse kwalen zoals verkoudheden en andere kwaaltjes. Inentingen bestonden er toen nog niet.

-De moeilijkste breuken konden op 3 maanden genezen zijn, dat bewezen zagezegd 12 000 certificaten (!). Ook voor vrouwenziekten, o.m. doorzakking van de baarmoeder werd onmiddellijke verlichting gewaarborgd door J. Waerseghers (nomen est omen) breukbandmaker in hospitalen en in het Belgische leger, commandeur in verschillende orden (!!), Groenplaats 35 te Antwerpen.

-De Amerikaans priester Joseph T. Inman, station D, New York city, wilde personen helpen die ziek waren als gevolg van overdaad en misbruiken der jonkheid (!!), verslapping der zenuwen en dergelijke meer. Een omslag met de naam en het adres van de zieke diende opgestuurd. Bij het antwoord van de priester zou hij ook, volledig kosteloos, een afdoend geneesmiddel ontvangen, gemaakt door een missionaris uit Zuid-Amerika.

-Het natuurlijk mineraal 'arsenicaal' water Court Saint Etienne van de bron van E. Hospice was een wondermiddel, te verkrijgen in depots van minerale waters en bij apothekers. Het werd aangeprezen tegen chronische ziekten van de longen, van de maag, van de 'loospijp', tegen astma en kinkhoest, reuma en jeuk, zenuwkoorts en andere zenuwziekten, huisziekten, bloedarmoede en zeeziekte.

Typisch is in elk geval dat vele, om niet te zeggen alle geneesmiddelen, kruiden, zalfjes of drankjes of wat dan ook, genezing beloofden niet enkel voor een bepaalde aandoening of ziekte maar ook voor alle ziekten, voldoende om daar zeer sceptisch tegenover te staan.

Weekblad "De Stad Nieuport", jg. 20, 5 januari 1881.

+ R. Dansercoer

Uit een boek

Wie te Nieuwpoort in de crypte van de Onze-Lieve-Vrouwekerk afdaald, om wat rest van de kerkschaten te bekijken, bemerkt er ook de muurplaten met de namen van de gesneuvelde Franse marinefuseliers der 9e, 10e, 11e en 12e compagnies, 9e dragonders en 3e kurassiers die hier rond de kerk begraven werden tijdens de eerste wereldoorlog 1914-1918.

In zijn boek "**Saint-Georges et Nieuport - Les dernier chapitres de l'histoire des fusiliers marins**" (uitgegeven te Parijs bij Librairie Plon, in 1919), lijft de auteur **Charles Le Goffic** ons als het ware in, bij deze marinefuseliers die actief waren in de sector Nieuwpoort - Sint-Joris van 25 december 1914 tot 6 december 1915, datum waarop zij, zeer tot hun ongenoegen, werden teruggetrokken en verspreid.

Wij nemen deel aan de beschietingen en aanvallen op de Duitse stellingen; wij zitten op de schuiten die pogen de versperringen aan de Uniebrug te doorbreken, wat mislukt, en zijn gedwongen onder hevige beschieting terug te keren, waarbij heel wat mariniers sneuvelen; wij zijn voortdurend putten en loopgraven aan het delven in het slijk; wij zoeken mee in het Nieuwpoortse puin naar gasleidingen om een soort vlammenwerpers te bouwen.

Het boek bevat ook vijf foto's waaronder de commandopost van de "*vache crevée*" (aan de Toevlucht); de sluizen; de kerkruïne en het kerkhof; evenals vier kaarten waarop de secties en pelotons gemakkelijk te volgen zijn in hun bewegingen, en waarop nauwkeurig de loopgraven, prikkeldraad en ander versperringen, passerelles, mitrailleurs-nesten, etc. aangeduid zijn.

Benevens "*la maison du passeur*" (het huis van de veerman), niets dan vertrouwde namen: oud fort van Nieuwendame (sic), Klein en Groot Noordhuys, hoeve de Roode Poort, hoeve de Violette, het Blauwhof, Klein en Groot Labeur etc.

Meermaals wordt ook naar de stad verwezen:

blz. 63 (in vertaling) : "...een mooi gebouw in rode baksteen, het college," schrijft kwartiermeester Platt op 4 april 1915, "alles is er vernield en op de witte muren 'Paris kaput - Franzosisch kapout (sic)', geschreven door de Duitsers." [Was het misschien een krijgsgevangene?]

blz. 8 : citaat over de paardevissers en Sandeshoved.

blz. 20 : kolonel Hennocque heeft zijn hoofdkwartier in de Kokstraat (rue des Cuisiniers !), in het huis van notaris Perlau. De commandant van de noordelijke sector Nieuwpoort, heeft zijn comman

dopost in villa Hurlebise.

“... een hoop witte stenen die de Vierboek (sic) markeren, de oudste vuurtoren van Vlaanderen in de dertiende eeuw opgericht door Gwijde van Dampierre”.

In de ruime kelders aan de Marktstraat 19 logeert een gans peleton met de staf van de 9e compagnie.

Er wordt verwezen naar het verval van de 12e eeuwse (?) O.L.V.-kerk, de hallen, “le gracieux refuge de l’abbaye des Dunes”, de massieve Tempelierstoren (sic). Een krater in de kerk is zes meter diep met twaalf meter diameter.

Een obus kaliber 420 slaat in op de Schipstraat en vernielt twee huizen.

In de Langestraat met carnaval, stellen de verplegers een kartonnen guillotine op, die zij vonden in het puin van het theater en simuleren er een terechtstelling.

Men ging op zoek in de grondvesten van de Tempelierstoren, naar de ingang van de tunnel die, een naar Londen uitgeweken, Antwerpse handelaar beweerde gezien te hebben in zijn jeugd, en die vier kilometer verder uitmondde ten volle in de Duitse stellingen (??).

Mr. Dobbelaër (sic) gemeentesecretaris, wordt benoemd tot schoolhoofd. Onderpastoor De Wulf gaat, mits speciale toelating, met vijf personen en een Belgische soldaat op 16 juli 1915 in de stad komen om meubilair en persoonlijke voorwerpen op te halen.

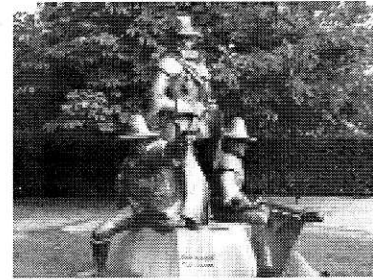
De officieren en onderofficieren die sneuvelen worden bij name vermeld, heel zelden de gewone mariniers, waaronder wel veel maar niet uitsluitend Bretoenen hoorden (Kermarec, Kervennec, ...) ook Provençalen, Picardiërs, Vlamingen

(Van de Weghe), ...

In totaal 36 namen, en die werden vergeleken met de 87 namen op de muurplaten in de crypte. Eigenaardig genoeg, hoewel het gaat om dezelfde compagnies (9,10,11,12) en over dezelfde periode 1915 is er geen enkele overeenkomst, tenzij het in één enkel geval Hamel(boek) en Hermel (crypte) om een schrijffout zou gaan, en dit zou niet de enige zijn in dit boek, dat zowel uit militair als uit burgerlijk oogpunt de Nieuwpoortenaren kan boeien.

H. Boydens

Van Keunepark tot Prins Mauritspark

De groene bufferzone tussen de havengeul en de bebouwing langs de Albert I-laan is nu een groenewandelzone.

In de jaren '50 was het een ideale stortplaats om het gebaggerde slibmateriaal uit de havengeul te deponeren. De grond was te onstabiel om te bebouwen.

De idee om in dat gebied met een oppervlakte van ca 12 ha een park aan te leggen werd gerealiseerd in de jaren zeventig en kwam pas veel later in verscheidene fasen tot stand. Rondom een 5,4 ha grote zone met grasperken, doorsneden met 2 km lange wandelwegen, werden aanplantingen aangebracht met inheemse boomsoorten en struiken. Het geheel werd voorzien van een fraaie omheining om de beplanting te beschermen. Het oorspronkelijke beschikbare gebied was uitgegroeid tot een parkzone van 25 ha. Hier en daar plaatste men een 20-tal rustbanken zodat de zone uitbreidde tot een aangename verpozingplaats zowel voor de vele wandelaars als van de ontelbare “dunkeuntjes”. Zo besliste het schepencollege dit park de heel specifieke benaming “Keunepark” te geven. Halfweg de jaren negentig werden dan over een oppervlakte van 1,2 ha achttien verschillende tuintjes aangelegd door het departement voor leefmilieu en infrastructuur, waarbij ruim aandacht besteed werd aan de ontwikkeling en het behoud van spontane vegetaties - de zogenaamde “ideeëntuintjes”. Ieder tuintje straalt een eigen sfeer uit. Alle tuinen zijn d.m.v. een wandelpad met elkaar verbonden. Langs het pad vind je zithoeken, ligweiden, beplanting en vijvers die voor de nodige afwisseling zorgen in de wandeling.

Alvorens men het park verlaat ziet men een driemeter hoog driedelig bronzen beeld op een strak geometrische arduinen sokkel. Van op één der rustbanken kan men het beeld in al zijn facetten bewonderen. De centrale figuur is Prins Maurits, opperbevelhebber van het Staatse leger. Zijn houding is fier en vastberaden. Hij houdt een rol perkament in de hand. Hij wordt licht symmetrisch geflankeerd door twee andere figuren die, op hun beurt, een meer voorwaartse beweging maken en elk een symbolische betekenis hebben. Opvallend is dat de ont-

werper, Frank Neiryck (°Gent 1954), geen van de figuren van wapens voorzien heeft. Hij wilde bewust niet het geweld van de veldslag beklemtonen, maar wel het strategische inzicht en de politieke gevolgen. Zelfs de vlag wijst niet naar een triomfantelijke overwinning. Het werd een geweldloos monument van een gewelddadige veldslag...

Een herdenkingsplaat meldt dat het op 1 juli 2000 officieel onthuld werd door E. Roëll, ambassadeur van het Koninkrijk der Nederlanden en ir. R. Crabbe, burgemeester van Nieuwpoort ter herinnering aan de Slag bij Nieuwpoort op 2 juli 1600. Deze gebeurtenis waarbij Nieuwpoort en omgeving betrokken was in een opmerkelijke veldslag tussen de legers van Maurits van Nassau (Staatse) en van aartshertog Albrecht (Paapse) werd gewonnen door Maurits en 400 jaar later feestelijk te Nieuwpoort herdacht.

Van dan af kreeg het voormalige Keunepark een meer eervolle benaming en werd het omgedoopt tot het "Prins Mauritspark".

F. Lox

Niet beschermd

De voormalige gevangenis

De gevangenis, in de volksmond "Hotel van Tom-belle" genoemd, naar een toenmalige politiemann, stond in de Langestraat 48 te Nieuwpoort (schuin over het huidige gerechtsgebouw). Het pand werd vernield tijdens WO I en in de jaren '20 in zijn oorspronkelijke staat heropgebouwd. Oude postkaarten verwijzen nog naar tekenen van de 16de eeuwse Vlaamse architectuurstijl. (bakstenen structuur met trapgevels, grote kelderdeur en met ijzeren spijlen afgeschermdde ramen). Mensen weten te vertellen dat er in de kelders, vóór de verbouwingen, nog cellen te zien waren en dat er op de zolder twee grote kooien stonden, voorzien van grendels en sloten. Een klein kijkgat gaf een flauw lichtje. Dit alles verwijst naar een bouwwerk, '*sekere huysinghen ende edificien van vangenisse*', dat vroeger onder het beheer stond van de amman-burggraaf Marcus Antonius Preud'homme d'Hailly. Hij moest de bewaker aanstellen en het gebouw van de gevangenis onderhouden. Als vergoeding ontving hij hiervoor een deel van de rechterlijke boeten en van financiële processen. Daar zat Janneke de Deyster (Jeanne Panne, de heks van Nieuwpoort) begin mei 1650 tijdens de procesprocedure, voor de torturen, met haar scherprechters o.m. Mr. Andries uit Brugge, alvorens overgebracht te worden naar het Marktplaatsplein waar de

brandstapel haar wachtte.

Bij verbouwwerken van het pand werd enkel de voorgevel van dit gebouw in een nagenoeg oorspronkelijke staat gelaten.

In oktober 2007 werd gesproken over de verkoop en de afbraak met het oog op nieuwbouw met appartementen van een pand dat de moeite waard is om aandacht te krijgen. Verscheidene inwoners van Nieuwpoort waren toen verwonderd en geschokt dat dit huis, dat nochtans een paar maanden voordien prachtig gerenoveerd werd, zou moeten verdwijnen. Het pand is het enig bestaande bewijs dat verwijst naar het feit dat Nieuwpoort een burggraafschap was.(1)

Iets uitzonderlijks waarop geen enkele stad in Vlaanderen aanspraak kan maken is het feit dat de titel van de voormalige burggraven van Nieuwpoort (vicomtes de Nieuport) tot de familie de Preud'homme d'Hailly de Nieuport (2) toebehoort en nog steeds door de afstammelingen gevoerd wordt. In Nederland woont het "hoofd van de familie", de burggraaf, onder de naam Albert de Preud'homme d'Hailly de Nieuport.

(1) In het graafschap Vlaanderen werd de Karolingische onderverdeling in gouwen reeds vanaf de 11de eeuw vervangen door een opsplitsing in kasselrijen (Latijn: castellaniam), in oorsprong middeleeuwse kantons, met als centrum een grafelijk kasteel. Aan het hoofd ervan stond aanvankelijk een burggraaf of kastelein (Latijn: castellanus), gekozen uit de lokale adel, die als plaatselijke vertegenwoordiger van de graaf instond voor zijn functie in erfeen, terwijl de burcht en het grondgebied aan de graaf bleven. De status van burggraaf als vazal van de graaf komt duidelijker tot uiting in zijn Franse titel 'vicomte' (Latijn: vicecomes), wat letterlijk 'ondergraaf' betekent. Hij werd bijgestaan door een schepencollege dat naast de bestuurlijke ook de rechterlijke bevoegdheid bezat. Het burggraafschap (Latijn: prefectura) was het leen van een burggraaf. De drager van de titel van burggraaf (Latijn: praefectus, castellanus of burggravius) vervulde vanaf de vroege middeleeuwen een militaire bestuursfunctie voor een leenheer en was in rang grofweg vergelijkbaar met een hooggeplaatste bevelhebber van een garnizoen. Hij of zij (burggravin) zetelde op een burcht of een ander soort vesting, waarvan de naam werd afgeleid. De functie van burggraaf verwerd langzamerhand tot een erfelijke functie, waarna de titel betekenis verloor. In de 12de eeuw hadden enkele van deze adellijke burggraven toch genoeg macht verworven om de graaf de voet dwars te zetten. Ze werden omstreeks 1200 systematisch vervangen door burgerlijke ambtenaren, de baljuws. Deze werden door de graaf betaald en waren dus veel betrouwbaarder.(?)

In België komen onder de Belgische adellijke families nog wel burggraven voor. Ze zijn met ongeveer 450 ti-

teldragers. Voorbeelden zijn hierbij de families de Lantsheere, du Bus de Warnaffe of Pouillet. De andere titels worden normaliter niet meer door Koning Albert II verleend (uitzondering voor de familie d'Udekem d'Acoz). Verder kan men in België, wegens 'bijzondere verdienste', in de adeldom worden opgenomen. Hierbij wordt de titel 'burggraaf' (in rangorde tussen die van graaf en baron) gezien als hoogste mogelijke benoeming. Voorbeelden hiervan zijn Dirk Frimout en Frank De Winne.

(2) De Preud'homme d'Hailly is de naam van een zeer oud, riddermatig geslacht uit de buurt van Lille in Noord-Frankrijk. Het geslacht werd in 1816 in de Nederlandse adel erkend maar bleef de Belgische nationaliteit behouden. De titel kwam in de familie, toen Charles de Croÿ hem verkocht aan de weduwe van Jean de Preud'homme (Antoinette Grenet), wier zoon Jean-Baptiste de Preud'homme d'Hailly zo burggraaf van Nieuwpoort werd.

Het college van burgemeester en schepenen zal een adviescommissie oprichten die het college adviseert welke gebouwen met waardevolle gevels in het stadscentrum in aanmerking zouden kunnen komen om te behouden. Waarom niet de voormalige gevangenis?

F. Lox

Persoon

Corneel de Schepper

Nieuwpoort 1501 - Eke 1555

Pieter Donche kwam via zijn eigen voorouderlijk geslacht, onder meer bij deze zeer actieve diplomaat van keizer Karel V terecht.

Cornelius de Schepper was namelijk getrouwd met ene Elisabeth Donche.

In de Parijse Bibliothèque nationale vond P. Donche een Nederlandstalige wapenbeschrijving en bibliografische schets van deze geridderde diplomaat.

“1520 ofte daeromtrent quam in dienste van de keyserlicke M(ajesteit)e Kaerle de Ven een schepers zuene van Nieuwpoert. En(de) zijn moeder hielt een pinnewardre en(de) zy vercochte zoudt, kersen, zeepe, olijv, appelen, peeren en(de) alle dierghelycke zaken.

En(de) hij was ghenaemt Cornelius Schepperius maer dat Schepperius was hem ghegeven om dat

hij en(de) zijn vader een scepper ofte kleermaeker was.

En(de) desen man was seere suptijl en(de) leerde wel alsoo dat hij in viel dyversche landen in ambasaden ghesonden was. Te weten an den grooten Turk te Constantynople diversche reysen en(de) in Ytalye, Vranckryc, Inghelandt, Denemarke, Polen en(de) in Ongrye. En(de) dede den keyser zeere veele en (de) profytelycke diensten waer deur hij gheanobligeerdt was van den keyser Kaerle en(de) rudder en(de) radtsheere ghemaect.

En(de) daer naer cochte hij met zijn conquest en(de) presenten ofte ghyften die heerlyckeden van Heeke tusschen Ghendt en(de) Haudenaerde liggende. En(de) hij staerf 1554 en(de) zijn zoene was ghehouden en(de) gheextrymerdt voer een heidelman duer de verdiensten van zijn vadre.”

Corneel beschreef zichzelf in zijn brieven als Cornil Double, Cornul Duple, Cornille Double alias Sceppere of Cornelius Duplucius met eronder Scepperus.

Er zijn aanwijzingen dat de oorspronkelijke naam van de familie, de Dobbele zal zijn geweest, en omdat zijn vader Andries een kleermaker was, werd het de Schepper. Corneel was geboren op 18 december 1501 en beschreef later in zijn latijnse brieven zichzelf als **Neoportuensis**.

In 1503 kocht het gezin, uit Duinkerke afkomstig, het poorterschap te Nieuwpoort. Moeder had blijkbaar een *pinnewardre*, of winkel waar men met penningen allerlei waren kon kopen. Corneel was reeds wees in 1509 !

De zuster van keizer Karel V, Elisabeth was getrouwd met Christiaan II van Denemarken in 1515. Cornelius belandde in de hofhouding van koningin Elisabeth in Denemarken en bleef haar belangen behartigen, zelfs als het koppel vanaf 1523 in ballingschap verbleef in Lier. Hij stond in 1525 bij het sterfbed van Elisabeth (Isabella) te Gent, waar ze eerst werd begraven.

Vanaf februari 1526 werd Cornelius dan diplomaat in dienst van keizer Karel V. Die had te doen met de grote Europese vorsten als Henry VIII in Engeland, François I in Frankrijk, Soliman II in Istanboel, paus Clemens VII in Rome, Lajos II in Hongarije (getrouwd met Maria, zuster van de keizer) ...

Vanaf 1528 woonde Cornelius in het “Hof van Beveren” in de Nieuwstraat te Brugge en kocht in 1540 een heerlijkheid in Eke. De adellijke titel ging blijkbaar over op zijn zoon.

Hij zou daar sterven op 28 maart 1554 (o.s.) dus 1555.

naar P. Donche in Biekorf afl. 3, 2009.

G. Demerre

Onze kunstenaars

Emile Ollevier (°1878 te Lo - †1954 te Nieuwpoort) was fotograaf en kunstschilder. Daarnaast vervulde hij de functie van leraar aan de tekenschool van Nieuwpoort. Minder bekend is dat hij ook als restaurateur, decorschilder, acteur en muzikant optrad. Kortom, Ollevier was een veelzijdig man. Deze tekst wil elk van die facetten belichten.

Ollevier had een grote bewondering voor zijn moeder. Zij stamde uit een geruïneerde tak van een aristocratische familie. Ze overleed toen Emile pas elf was. Als kind al gaf hij blijk van artistieke talenten. Na de dorpsschool ging hij in de leer bij zijn oom in de schrijnwerkerij. Toen hij 16 was, werkte hij als schildersgast in Veurne. Ollevier verliet zijn geboortestad Lo in 1899. Als jonge twintiger studeerde hij tekenen en schilderen aan diverse kunstacademies in het Brusselse. Daar leerde hij onder meer hout en marmer naschilderen. Doordat hij deel uitmaakte van een kunstkring, verkreeg Ollevier de toelating om schilderijen in musea te kopiëren.

Nieuwpoort

Reeds in 1912 restaureerde hij, in opdracht van Arthur Wybo, muurschilderijen in de Onze-Lieve-Vrouwkerk te Nieuwpoort.

Juul Filliaert schreef over Ollevier: *"Hij is ook een beetje Nieuwpoortenaar van over tijd, want voor hen die 't niet weten, was hij de onbekende meester die op de muurpilaren van O.L.V. Kerk de muurschilderijen uitvoerde van Philips de Schone en zijn gemalin Jeanne d' Aragon en van Keizer Karel en Isabella van Portugal."*

Met het gezin in Nieuwpoort

Emile Ollevier was gehuwd met Adèle Vienne. Ze hadden twee kinderen: Louise en Leopold (Paul). Omwille van de gezondheid van Louise besloten ze naar zee te verhuizen. In 1922 vestigde deze kunstenaar zich samen met zijn gezin in Nieuwpoort. Hij woonde er tot aan zijn overlijden. Dochter Louise behaalde het diploma van regentes, maar werkte als onderwijzeres. Later werd ze bevorderd tot directrice van de rijkslagereschool. Zoon Paul was een begaafd violist en werd beroepsmuzikant.

Ollevier was iemand die perfectie nastreefde, zowel

als fotograaf als bij het schilderen. Foto's die niet aan zijn normen voldeden, weigerde hij te verkopen. Hij was eerder artistiek dan commercieel ingesteld. Hoewel hij de reputatie had een strenge leraar te zijn, werd hij omschreven als rechtvaardig en behulpzaam. Hij werd overal gewaardeerd voor zijn werkkraft, zijn eerlijkheid en zijn onderlegdheid.

Ollevier was een opvallende verschijning in het Nieuwpoortse straatbeeld. Hij droeg altijd een zwarte hoed met brede rand en zijn artistieke voorkomen werd gecombineerd door een snor en een sik. Er wordt over hem gezegd dat hij altijd zijn hoed afnam als hij voorbij het kruisbeeld in het Ankerstraatje liep. Daarbij zou hij een spreuk in het Frans gepreveld hebben.

Fotograaf

In Nieuwpoort stond Ollevier vnl. bekend als fotograaf. Hij woonde in de Hoogstraat 3, waar hij een fotowinkel had. Portretten waren zijn specialiteit. Tal van Nieuwpoortse families werden in zijn fotostudio vereeuwigd ter gelegenheid van hun huwelijk of communie. In de fotostudio bestond een deel van het plafond uit glas. De belichting werd geregeld via gordijnen die aan het glas bevestigd waren. De foto's werden gesigneerd met E. Ollevier.

Ondervraagd over het essentiële verschil tussen een foto en een schilderij, antwoordt hij natuurlijk dat een foto dood is en een schilderij leeft.

Fotografie en schilderkunst waren met elkaar verweven bij Ollevier. Zijn tekentalent gebruikte hij om de foto's bij te werken. Zijn schilderijen legde hij op foto vast. Anderzijds schilderde Ollevier de decors die nodig waren voor fotoreportages in de studio.

Kunstschilder

Zelf schilderde hij liefst portretten, maar omwille van de verkoop, was hij ook verplicht om stillevens en landschappen te schilderen. Aan de hand van zelfportretten kunnen we hem volgen tijdens de verschillende stadia van zijn leven. Ook zijn kinderen Louise en Paul stonden regelmatig model. Vooral Paul poseerde vaak. Als er op de schilderijen muzikanten werden afgebeeld, dan werden de handen van Paul steevast als voorbeeld gebruikt. Schilderen deed hij in zijn atelier op zolder.

De schilderijen bezorgden hem echter geen riant inkomen. Ollevier moest dan ook af en toe klusjes om den brode aannemen. Alain Lombaert vertelt: *"Ik zie mijn grootvader nog op een stelling staan om de leeuwenkopjes aan het balkon van het stadhuis in goudkleur te schilderen."*

Tekenleraar

In 1926 werd Ollevier benoemd tot tekenleraar aan de Academie van Nieuwpoort. Velen hebben hem gekend als **Meester Ollevier**. Verschillende van

zijn leerlingen hebben naam gemaakt als kunstenaar. De bekendste zijn Emiel Fryns, Robert Borret, Henri Legein, Paul Baeteman, Thomas Deputter, Alain Lombaert (kleinzoon van Ollevier) en Rik Bollen.

De stedelijke tekenschool had een goede reputatie. K. Goderis schreef hierover in De Vierterre: "De inspectie was effenaf onthutst over de bereikte resultaten en verklaarde plechtig dat Nieuwpoort een der beste tekenscholen had van de provincie." De tekenschool was ondergebracht in de Kokstraat. Later kreeg het gebouw nog diverse andere functies, maar men bleef het "de tekenschool" noemen. Nu staat daar de Bib.

Ollevier zetelde ook in de commissie voor het Museum voor oudheden (Hoogstraat). Hij maakte vaak deel uit van jury's die kunstprestaties moesten beoordelen.

Acteur, muzikant

Ollevier was actief in het Nieuwpoortse verenigingsleven. Hij was meer dan 25 jaar spelend lid van de Koninklijke Filharmonie en ook bestuurslid van deze vereniging. Als toneelliefhebber, werkte hij mee aan opvoeringen van de Rhetorica. Toen hij deelnam aan een provinciale wedstrijd in Adinkerke, behaalde hij het diploma van toneelspeler. Hij werd aangesteld als deken in het bestuur van deze gilde. Ook achter de schermen werkte hij mee als maker en schilder van decorstukken.

In "Nieuwpoort, parel aan de Noordzee" – de toeristische film die Maurice Lust in de jaren '50 over Nieuwpoort maakte – heeft hij "gefigureerd" als een artiest die zat te schilderen op het Geeraertpleintje.

Hulde

In 1934 vond er in het Museum voor oudheden te Nieuwpoort een tentoonstelling plaats met schilderijen van Emile Ollevier en Thomas Deputter. Hij ontving als leraar van de tekenschool in 1952 een burgerlijk ereteken van de minister van openbaar onderwijs. In 1954 verscheen in de Vierterre (het maandelijks schoolblad van de Rijksmiddelbare school) een artikel "In memoriam Emile Ollevier". N.a.v. het overlijden van Ollevier schreef Mark Braet het gedicht "Uitvaart". Ollevier werd begraven op het kerkhof van Nieuwpoort. Tijdens de cultuurdagen in 1973 werd een retrospectieve tentoonstelling aan het werk van Ollevier gewijd.

Tentoonstelling

Er is heel wat materiaal van en over Ollevier bewaard gebleven. Veel schilderijen bevinden zich in privé-collecties. Met de steun van Alain Lombaert, Claire Ollevier-Delrue en Paul Bourgois stelde de bibliotheek een tentoonstelling over deze kunstenaar samen. Deze tentoonstelling belicht het leven en werk van Emile Ollevier in schilderijen, foto's en te-

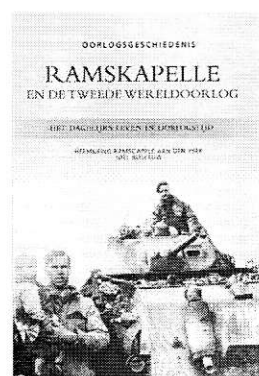
keningen. Er zijn zelfportretten en portretten te zien, dé specialiteit van Ollevier. Verder zijn er prachtige gezichten van Nieuwpoort. Je kan er ook foto's van Nieuwpoortse families zien, die gemaakt werden in zijn fotostudio. De schetsboeken bevatten voorstudies en didactisch materiaal dat tijdens de lessen in de tekenschool gebruikt werd.

Er is een infolder voor de bezoekers opgemaakt. De tentoonstelling "Emile Ollevier" loopt van 14 november tot 13 december 2009 in de stedelijke bibliotheek. Toegang gratis, tijdens de openingsuren van de bibliotheek.

Kokstraat 18A, 8620 Nieuwpoort (058/22 30 40)

Evelyne De Pauw

Het boek in de kijker

"Ramskapelle en de tweede Wereldoorlog" Joël Roseeuw-Tempus Publishing Ltd.-2009

Naar aanleiding van de zestigste verjaardag van de bevrijding in 1944 hebben leden van de Heemkring van Ramskapelle bij de laatste getuigen aangeklopt om zoveel mogelijk informatie en documenten te vergaren daaromtrent, met de bedoeling een boek uit te geven. Dit boek houdt de herinneringen aan die bewogen tijd levendig.

Colofon

Redactieadres:

Vrienden van het Patrimonium
p/a Kaai 50 – 02/04 – 8620 Nieuwpoort
Verantwoordelijke uitgever G. Demerre
Canadalaan 61 - 8620 Nieuwpoort

